

โรงงานสีเขียว

จาก “มาบตาพุด” ถึง “โรงงานสีเขียว”

ดร.วิฑูรย์ สิมะโชติ
เลขาธิการศูนย์ฯ

กรณี “มาบตาพุด” ให้บทเรียนมากมายแก่ภาคอุตสาหกรรม หน่วยงานต่างๆ และผู้คนที่เกี่ยวข้อง ไม่เพียงแต่ 76 โครงการ ที่ถูกสั่งระงับการดำเนินการจนเป็นข่าวครึกโครมที่มีผลต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจและการลงทุน ตลอดจนหลายเดือนที่ผ่านมา

แม้ว่าปัจจุบันรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพลังงานและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมตลอดถึงความเมตตาจากศาล จะได้ช่วยเหลือเยียวยาจนให้หลายโครงการสามารถดำเนินการต่อไปได้แล้วก็ตาม

กรณี “มาบตาพุด” จึงทั้ง “บทเรียน” อันมีค่ายิ่งแก่แวดวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมที่การประกอบกิจการ ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย อากาศเสีย หรือขยะ

วิกฤตมาบตาพุดทำให้ภาคเอกชนต้องหันมาทบทวนถึงแนวความคิดและวิธีการในด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมเพื่อปรับเปลี่ยนจิตสำนึกและบทบาทด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อจะตอบโจทย์ให้ได้ว่าทำอย่างไรจึงจะได้รับการยอมรับจากชุมชนรอบข้างและสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างปกติสุข

วิกฤตมาบตาพุดจึงเป็นอีกหนึ่ง “จุดเปลี่ยน” ของสังคมไทยที่ทำให้ภาคเอกชนและโรงงานอุตสาหกรรมไม่สามารถถนัดใจถึง “กำไร” แต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมเพื่อจะได้อยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างปกติสุข โดยที่ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย

หลังจากเกิดกรณีมาบตาพุดแล้ว “โรงงานสีเขียว” (Green Factory) จึงไม่ใช่ทางเลือกอีกต่อไป แต่เป็นสิ่งที่ทุกโรงงานจะต้องหาทางปฏิบัติอย่างยั่งยืนให้ได้ เพื่อเป็นหลักประกันถึงความรับผิดชอบต่อสังคม

“โรงงานสีเขียว” ที่ว่านี้แม้จะยังไม่มีคำจำกัดความที่ชัดเจน แต่ก็พอสรุปถึงแนวความคิดหลักของ “โรงงานสีเขียว” ว่าหมายถึงโรงงานที่ยึดเอาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบกิจการอย่างเป็นระบบครบวงจรตั้งแต่การเลือกใช้วัตถุดิบ การออกแบบกระบวนการผลิตและทุกๆ ขั้นตอน จนกระทั่งสินค้าส่งถึงมือลูกค้า โดยให้ความสำคัญกับมาตรการในการกำจัดของเสียหรือ

สิ่งปฏิกูลทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตให้เหลือน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย

เรื่อง “โรงงานสีเขียว” จึงควรจะต้องยึดจากแนวความคิดและวิธีการที่ทรงประสิทธิภาพของ “เทคโนโลยีการผลิตที่สะอาด” (Clean Production Technology) ในการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตที่สามารถลดของเสีย หรือสิ่งปฏิกูลลงได้

เทคโนโลยีการผลิตที่สะอาด (หรือที่นิยมเรียกกันสั้นๆ ว่า “เทคโนโลยีที่สะอาด” หรือ Clean Technology: CT) หมายถึง ความพยายามในการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิต เพื่อให้เกิดการใช้วัตถุดิบ พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยเน้นที่กระบวนการผลิตที่สามารถลดของเสียให้เหลือน้อยที่สุด (Waste minimization) หรือทำให้กระบวนการผลิตไม่มีของเสียเลย (Zero Waste) ซึ่งต้องพยายามลดของเสีย หรือมลพิษจากแหล่งกำเนิดให้ได้ พร้อมทั้งการดำเนินการตาม “มาตรการ 3R” (Reuse, Reduce, Recycle) ที่ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตไปในตัวด้วย

เรื่อง “โรงงานสีเขียว” ยังจะต้องพิจารณาจาก “ผลกระทบ” ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนและสังคมด้วย

และที่สำคัญก็คือ “การมีส่วนร่วมของชุมชน” ที่จะยอมรับความเป็นโรงงานสีเขียวด้วย

เรื่องของ “โรงงานสีเขียว” ยังอาจจะหยิบยืมแนวความคิดและต่อยอดจากโรงงานที่ได้รับรางวัล “โรงงานดีเด่น” ด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมของกระทรวงอุตสาหกรรมอีกทางหนึ่งด้วย

“โรงงานสีเขียว” จึงต้องเป็นโรงงานที่ทำให้คุณภาพชีวิตของพนักงานในโรงงาน (จากมาตรการด้านความปลอดภัย) และคุณภาพชีวิตของชุมชนรอบโรงงาน (จากมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม) ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ดังนั้น ความชัดเจนในนิยามและความหมายของ “โรงงานสีเขียว” จึงน่าจะได้อธิบายในเร็ววันนี้ เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย

ครับผม! TPA